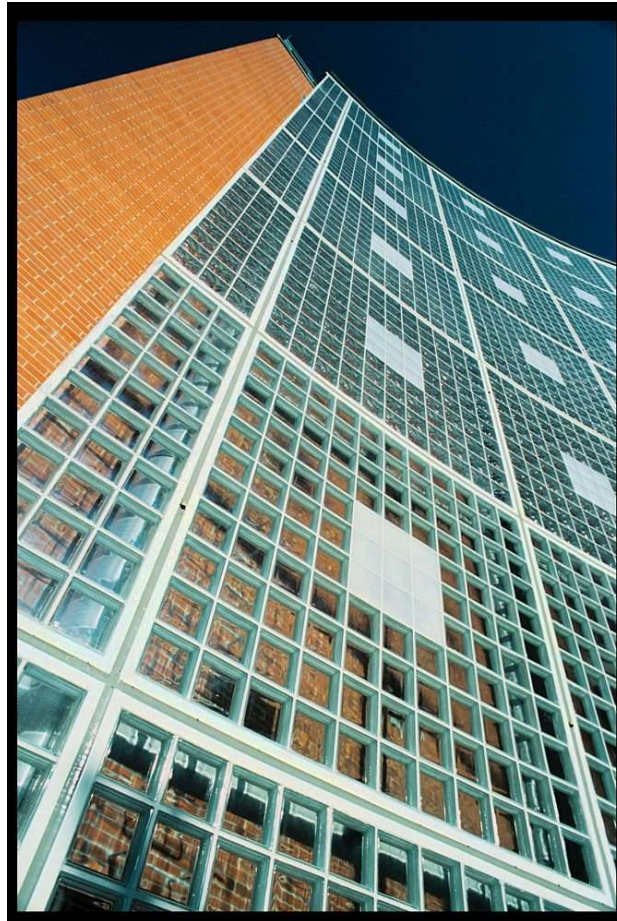

BUDAPEST FŐVÁROS LEVÉLTÁRA

**2024. évi
munkabeszámolója**

Tartalom

1. Vezetői összefoglaló – Helyzetértékelés és kiemelt szakmai feladatok.....	2
1.1. Szakmai mutatószámok	5
2. Budapest Főváros Levéltára 2024. évi szakmai munkabeszámolója, munkaterületenkénti bontásban.....	7
2.1. Kutató- és ügyfélszolgálat	7
2.2. Gyűjtőterületi feladatok	8
2.3. Rendezés, raktárrendezés	9
2.4. Hagyományos és adatbázis alapú segédletkészítés	10
2.5. Állományvédelem, digitalizálás	11
2.5.1. Megelőző állományvédelem	11
2.5.2. Állományvédelmi beavatkozások	11
2.5.3. Digitalizálás	12
2.5.4. Mikrofilmezés	13
2.6. Digitális szolgáltatásaink fejlesztése	13
2.7. Informatikai és elektronikus levéltári feladatok	14
2.8. Tudományos tevékenység	15
2.9. Közművelődés, kiadványok, kiállítások	16
2.10. Marketing, kommunikáció	17
2.11. Levéltár-pedagógia, oktatási tevékenység	18
2.12. Együttműködések, nemzetközi kapcsolatok	18
3. Budapest Főváros Levéltára 2024. évi munkaterve végrehajtásának keretei.....	19
3.1. Költségvetés	19
3.2. A BFL humán erőforrás ellátottsága, szervezeti kérdések	19
3.2.1. Személyi ellátottság	19
3.2.2. Munkatársaink intézményen kívüli szakmai szerepvállalása	19
3.3. Épületüzemeltetés, infrastrukturális háttér – kiemelt fejlesztések	20
3.4. Pályázati források bevonása	21
4. Melléletek.....	21
1–5. melléklet: Ellenőrzött szervek jegyzéke.....	21
6–7. melléklet: Gyarapított iratok jegyzéke.....	21
8–15. melléklet: Rendezett és selejtezett iratok jegyzéke.....	21
16–20. melléklet: Segédletezett iratok jegyzéke.....	21
21–26. melléklet: Restaurálásra előkészített és restaurált iratok jegyzéke.....	21
27–34. melléklet: Digitalizálásra előkészített, digitalizált iratok jegyzéke.....	21
35–36. melléklet: Mikrofilmezésre előkészített és mikrofilmezett iratok jegyzéke.....	21
37. melléklet: A BFL rendezvényei.....	21
38. melléklet: A BFL kiadványai.....	21

1. Vezetői összefoglaló – Helyzetértékelés és kiemelt szakmai feladatok

Budapest Főváros Levéltára (BFL) 2024. évi szakmai feladatainak tervezése során nem számolt előzetes rendkívüli intézkedést igénylő helyzettel. Mindezt azért fontos hangsúlyoznunk, mert 2020 óta előbb a SARS-Covid19 világjárvány, majd az Ukrajna elleni háború hatásaként megnövekedett energiaárak mellett az intézmény működését korlátozni kellett. A 2023-as év első felében szigorú energetikai korlátozások mellett láttuk el feladatainkat, a második félévben azonban nagyjából az év folyamán megvalósult energetikai korszerűsítésnek, kisebb részt az enyhébb őszi és téli időjárásnak köszönhetően visszaállhattunk egy megszokott működémódra. Az energiaárak konszolidációja lehetővé tette, hogy 2024-ben, négy év után ismételen egy teljes évet a szakmai feladatellátásra koncentráva dolgozzunk végig.

2023 tavaszán dr. Kenyeres István főigazgató újabb öt évre megbízást kapott az intézmény vezetésére. Elfogadott pályázata egyúttal a BFL 2028-ig terjedő középtávú stratégiai fejlesztési terve. Jelen munkabeszámolóban foglaltak is ehhez illeszkednek.¹ A vezetői programban foglaltak 2024. év végére időarányosan teljesültek.

A következőkben a 2024. év kiemelt szakmai feladatait gyűjtöttük össze. A kiemelt feladatok szövegbeli sorrendje nem tükröz rangsort az egyes feladatok között. A kiemelt feladatok adatai megjelenhetnek az egyes munkaterületekről írottaknál is, azonban tartalmi részletezésüktől – az ismétlések elkerülése érdekében – ott eltekintünk.

„Budapest150” programsorozat megvalósítása

A 2022 novemberében indult jubileumi programsorozat, amelyben a BFL rendkívül gazdag programkínálattal vett részt, 2024 novemberéig tartott. A rendezvények, kiállítások mellett fontos kiadványok megjelentetését terveztük. A Budapest történeti monográfia a városok történetét 1790-ig tárgyaló I. kötete olvasó- és képszerkesztése megtörtént az év folyamán, ősszel megkezdődött a kiadvány nyomdai előkészítése, amely azonban átcúszott a 2025-ös évre, ahogy a kiadvány megjelenése is.

Várostörténeti kiadványok előkészítése és megjelentetése: 2024-ben a tervezett négy várostörténeti kiadványt megjelentettük s ezen kívül hat korábbi, már elfogyott kiadványunkat nyomtuk újra (ezek listáját lásd a 38. számú mellékletben). Megtörtént a Magyar Várostörténeti Atlasz sorozat Pest városát bemutató kötetének szerkesztése, jelenleg a mellékletek véglegesítése zajlik, a kiadvány megjelenése 2025 tavaszán várható. Ezzel teljessé válik a mai Budapestet alkotó városok (Buda, Pest és Óbuda) történeti topográfiai rekonstrukcióit a kezdetektől egészen 1848-ig bemutató atlasz sorozat.

Budapesti Iskola Archívum

A Budapesti Iskola Archívum 2022-től kezdődően a BFL keretein belül működik, mint a BFL egyik kiemelt szakmai projektje. 2024-ben került sor Agárdi Péter irodalomtörténész irathagyatékának beszállítására (22 ifm), amely értékes forrása a késő Kádár-kori kultúrpolitikának. Az év folyamán további két irategyüttessel gyarapodott a gyűjteményünk. Átvettük az Ausztráliában elhunyt Márkus György kéziratgyűjteményét (0,5 ifm), illetve tanítványának, Karádi Éva filozófiatörténésznek elsősorban a demokratikus ellenzék működésére vonatkozó dokumentumgyűjteményét (2,5 ifm).

¹ Kenyeres István: Budapest Főváros Levéltára szakmai fejlesztési koncepciója, 2023–2028. Levéltári Szemle 73. (2023) 4. sz. 5–32.

Elkészült a Budapesti Iskola Archívum könyvsorozat két tervezett kötetének nyomdakész kézírata, amelyek megjelenése átcúsúzik a 2025-ös esztendőre. A beszámoló évében a 2023 májusában megrendezett „Budapesti Iskola narratívák”² konferencián elhangzott előadások szerkesztett változatait Kardos Andrásnak Vajda Mihállyal az 1980-as évek első felében készített, korábban elveszettnek hitt életútinterjúját rendeztük sajtó alá.

A terveinknek megfelelően tovább folytattuk nemzetközi kapcsolataink építését, kollégánk Varsóban vett részt nemzetközi konferencián, ezt követően kéthetes tanulmányutat tett az Egyesült Királyságban, ahol a leedszi *Janina and Zygmund Bauman Archive*-ban őrzött magyar vonatkozású levelezését tárta fel.

A Budapest School Lectures keretén belül 2024 decemberében a BFL-be látogatott és előadást tartott Georg Hauptfeld, Heller Ágnes Bécsben élő, német nyelvű életrajzírója és kiadója, „A véletlen értéke” című könyv szerzője.³

City Memories: visualizing change in three European capitals⁴

A Stockholmi és a Koppenhágai Városi Levéltárakkal közös, 2024 novemberében zárult EU-projektben az építészeti tervanyag jobb hozzáférhetőségének, a felhasználói kör bővítésének lehetőségeit vizsgáltuk, elsősorban az egymástól való kölcsönös tanulás, új innovatív módszerek megismertetése és terjesztése, tapasztalatok megosztása révén. Fontos célkitűzés, hogy az integrálható tudást a részt vevő levéltárak saját gyakorlatukban is hasznosítsák.

A BFL projekttevékenységei ezen belül arra összpontosulnak, hogy a levéltárban őrzött és digitalizált tervanyagból hogyan lesz a különböző felhasználókkal való együttműködés révén új típusú digitális tartalom, amely már nem az eredeti tervek másolata, hanem újonnan keletkezett, önálló e-born digitális állomány. Az ilyen jellegű adat-körforgás konkrét mintaprojektjei az Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karán történeti épületmodellezés tantárgy keretében készülő 3D modellek, valamint a Budapest 100 keretében a civil aktivizmus (citizen science) eredményeként előálló új digitális tartalmak átvétele, archiválása és közzétételük az Időgépen. Tapasztalatainkról nemzetközileg hasznosítható szakmai útmutatók készültek s kerültek publikálásra.⁵ A Budapest időgépen a 3D modellek az egykorú tervrajzokkal és a mai épület fotóival, az épületben lakókra vonatkozóiratokkal az épület térhasználatáról időbeli hosszmetsetet adnak.⁶

Medgyaszay István építész hagyatékának feldolgozása – felkészülés az építész születésének 150. évfordulójára (2027)

Medgyaszay István (1877–1959) építész⁷ szakmai hagyatékának feldolgozását 2020-ban kezdtük meg az építész unokáival megkötött együttműködési megállapodás alapján. Az építész halálának 150. évfordulójára tervezett emlékvé részletes programját kidolgoztuk, 2024. március 20-án a BFL-be látogatott Lánszki Regő építészeti államtitkár (ÉKM) és Turi Attila elnök (MMA), akikkel megvitattuk a tervezetet. Az év második fele adminisztratív egyeztetésekkel telt, végre 2025 januárjában az ÉKM részéről Deák Krisztina helyettes-államtitkárszony felvette velünk a kapcsolatot, bízunk benne, hogy 2025-ben az emlékvé szervezésének tényleges munkái is elindulhatnak.

² <https://bparchiv.hu/budapesti-iskola-narrativak-konferencia/>

³ <https://bparchiv.hu/meghivo-heller-agnes-filozofiajarol-szolo-eloadasra/>

⁴ <https://kbharkiv.dk/om-os/forskningsprojekter/city-memories-visualizing-change-in-three-european-capitals/>

⁵ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://bparchiv.hu/wp-content/uploads/2024/08/D2_5_BestPracticeGuide_3D_Models_honlapra.pdf

⁶ Egy példa, az Erzsébet krt. 18. sz. ház: <https://archives.hungaricana.hu/hu/budapest/HelyrajziSzam/34369/>

⁷ [https://hu.wikipedia.org/wiki/Medgyaszay_Istv%C3%A1n_\(%C3%A9p%C3%ADt%C3%A9sz\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Medgyaszay_Istv%C3%A1n_(%C3%A9p%C3%ADt%C3%A9sz))

Az emlékéhez kapcsolódó, BFL munkatervi feladatokat 2024-ben is elvégeztük, megtörtént közel 300 tervlap digitalizálása és befejeződött a mintegy tízezer iratot tartalmazó tematikus albumok digitalizált másolatainak ellenőrzése, rendezése. Ezek a feladatok elvégzése a tervezett Medgyaszay István Virtuális Archivum elkészítése szempontjából kiemelt jelentőséggel bírnak. Emellett megkezdődött Medgyaszay István 1911-es afrikai utazásáról készített naplójának kiadásra történő előkészítése, amely jelenleg is folyamatban van. A nemzetközi figyelemre is igényt tartó napló megjelentetése 2025 őszére prognosztizálható.

Romák Budapesten kiemelt projekt

Budapest Főváros Levéltára és Budapest Főváros Önkormányzata 2023-ban kutatói ösztöndíjat hirdetett meg szakirányú MA-diplomával vagy doktori (PhD) fokozattal rendelkező kutatók számára. Az ösztöndíjprogram célja, hogy a kutatók figyelmét a budapesti romák eddig alig ismert múltjára irányítsa, elősegítse a témára vonatkozó források feltárását és feldolgozását, támogassa a feltárt forrásokra épülő kiemelkedő minőségű tudományos munkák elkészítését. A pályázat eredményhirdetésére és az öt nyertes pályázó kutatási terveinek bemutatására 2023. november 20-án került sor.⁸ A budapesti romák története kutatási ösztöndíjban részesülő öt ösztöndíjas 2024-ben a kutatási tervükben foglaltaknak megfelelően végezte a munkáját, amelyről 2024. félévi és évvégi beszámolójukban adtak számot. Az ösztöndíjasok egyike az év folyamán doktori (PhD) fokozatot szerzett, s a vállalásoknak megfelelően a második félévben az ösztöndíj támogatásával négy elfogadott tanulmány kézírata (jegyzett folyóiratokba, illetve tanulmánykötetbe), valamint egy tudományos előadás készült el.

A projekt másik eleme a roma hagyatékok felkutatása és oral history-gyűjtés, amelynek keretében 2024-ben a fővárosi Cigányügyi Koordinációs Bizottság (CIKOB) még élő tagjai közül tizenkettővel készítettünk interjúkat.

A Levéltári Nyilvántartó Rendszer üzemeltetésével kapcsolatos problémák

A Levéltári Nyilvántartó Rendszerben (LNyR) történik a BFL – és egyébiránt a Magyar Nemzeti Levéltár – nyilvántartásainak vezetése, kutatószolgálatának teljes adminisztrációja, valamint kiemelt digitális dokumentumainak tartós archiválása, mindez a két levéltár által működtetett Levéltári Technológiai Központokon (LTK) keresztül. Míg a BFL LTK működése, supportálása folyamatosan biztosított volt, addig 2022-ben fény derült arra, hogy az LNyR folyamatos fenntartásához szükséges supportszerződések az üzemeltető NISZ Zrt. részéről nem kerültek megkötésre. Ez nyilvánvalóan veszélyezteti a rendszer üzembiztonságát. Hangsúlyozandó, hogy a NISZ Zrt. és a kormányzat között az elektronikus közszolgáltatások finanszírozására évről évre jogszabály alapján megkötött szerződés 2024-re vonatkozóan nem nevesítette az LNyR üzemeltetését. Így nem csak a fejlesztői support hiányából fakadó, az üzembiztonságot veszélyeztető informatikai problémák felmerülésével kell szembenéznünk, hanem az informatikai rendszer pusztá üzemeltetése is kérdésessé vált. 2024-ben több tárgyalást folytattunk, illetve a lehetséges forgatókönyvekről szakértők bevonásával háttér tanulmányt készítettünk. Az nyilvánvaló, hogy az e-levéltári rendszer jelenlegi formájában való üzemeltetése problémájának megoldására a BFL saját erőből nem képes, lehetőségünk arra korlátozódik, hogy alternatív javaslatokat dolgozzunk ki, s szükség esetén valósítsunk meg nyilvántartásaink adattartalmának megőrzésére és további elektronikus vezetésére, valamint az LNyR többi funkciójának ellátására. Az év végére az elektronikus levéltári rendszer fenntartási feladatainak megoszlása, költsége nem tisztázódott, sőt 2025. év elején – a beszámoló készítésének időpontjában – a rendszer elavult elemeinek sérülékenysége miatt a NISZ a rendszer kívülről történő elérésének leállítását tette javaslatba, ami gyakorlatilag a szolgáltatások leállítását jelentené.

⁸ <https://bparchiv.hu/a-budapesti-romak-tortenete-cimu-palyazat-eredmenyhirdetese/>

1.1. Szakmai mutatószámok

Működési alapadatok

munkatársak száma	123 fő
őrzött fondok száma	4174 db
őrzött iratanyag mennyisége	38 198,41 iratfolyóméter

Kutató- és ügyfélszolgálat

	2023. december 31.	2024. december 31.
beiratkozott kutatók száma	4387 fő	5057 fő
kutatási esetek száma	3806 eset	4555 eset
benyújtott kutatási kérelmek száma	14 371 darab	14 998 darab
ügyfélszolgálati megkeresések száma	1887 darab	2027 darab
személyesen megjelent ügyfelek száma	735 fő	1299 fő

Gyűjtőterület

	2024. évi terv adat	2024. évi tény adat
a BFL illetékességébe tartozó szervezetek száma	1571 iratképző szerv (2023. december 31.)	1579 iratképző szerv (2024. december 31.)
ellenőrzésre kijelölt szervezetek száma	69 iratképző szerv	70 iratképző szerv
szervlátogatások száma	88 alkalom	121 alkalom
iratgyarapodás	900 ifm	509,21 ifm
jóváhagyott iratkezelési szabályzatok és irattári tervek száma (csak a beszámolóknál releváns)	-	71 szabályzat
jóváhagyott selejtezések száma (csak a beszámolóknál releváns)	-	90 szerv, 421 jegyzőkönyv
átvett iratanyag mennyisége (csak a beszámolóknál releváns)	-	490,46 ifm illetékességi és 18,76 ifm gyűjtőköri iratátvétel

Rendezés, mintaállványozás

	2024. évi terv adat	2024. évi tény adat
alapszintű rendezés	19,02 ifm	73,79 ifm
középszintű rendezés	567,83 ifm	276,68 ifm, 1488 hangkazetta, 1836 fájl 131072 MB terjedelemben.
darabszintű rendezés	103,95 ifm, 297 707 fájl	215,02 ifm, 1131057 fájl, 3582625 MB terjedelemben
ellenőrző rendezés (középszintű)	663,86 ifm	422,14 ifm
raktárrendezés	2552,51 ifm 21 990 hangkazetta	1785,96 ifm, 1488 hangkazetta

Segédletkészítés

	2024. évi terv adat	2024. évi tény adat
raktári nyilvántartások száma	673,51 ifm	465,87 ifm, 10 213 fájl 168 685 MB terjedelemben

fond- és állagismertetőik száma	63 törzsegység 864,59 ifm 193 170 fénykép	88 törzsegység 232,28 ifm 1 240 436 fájl, 250 563 MB
adatbázis rekordok száma	112 447 rekord	357 046 rekord

Állományvédelem

	2024. évi terv adat	2024. évi tény adat
kötetés és előkészítés	145 kötet	105 kötet
iratrestaurálás	4 kötet, 6,7 m ² térkép és tervrajz, 1273 fólió	3 kötet, 61,97 m ² tervrajz, 8 m ² térkép, 902 fólió
konzerválás	855 terv, 30 térkép = 740 m ² , 3140 fólió, 250 fénykép	587 terv = 256,4 m ² , 66 térkép = 26 m ² , 2 plakát, 1 akvarell, 8327 fólió, 36 tárolódoboz/tok, 1387 fotó, 19 kötet, 9 db oklevél
digitalizálás	819 521 felvétel, 2538 terv és térkép, 104 557 mikrofilmfelvétel, 4881 fénykép	750 004 felvétel, 7409 terv és térkép, 130 958 mikrofilmfelvétel, 7174 fénykép 77689 fotózva digitalizálás
tömeges konzerválás (savtalanítás)	63 500 fólió	48 062 fólió
digitalizált állományok ellenőrzése	2 683 687 fájl	2 037 133 fájl
mikrofilmezés	104 557 felvétel	130 958 felvétel
mikrofilmezett állományok ellenőrzése	104 557 felvétel	130 958 felvétel

Tudományos tevékenység

	2024. évi terv adat	2024. évi tény adat
tudományos (PhD, DSc) fokozattal rendelkezők száma	23 fő	25 fő
egyéni tudományos munkát végzők száma <i>munkatársak publikációinak száma (csak a beszámolóban releváns)</i>	45 fő	45 fő

Közművelődés

	2024. évi terv adat	2024. évi tény adat
a BFL rendezvényeinek a száma	27 rendezvény	34 rendezvény
a BFL kiállításainak a száma	2 kiállítás	6 kiállítás
becsült látogatósám rendezvényeken, kiállításokon	-	7500
a BFL kiadványainak a száma	-	13

Oktatási tevékenység

levéltár-pedagógiai foglalkozások száma	42
levéltár-pedagógiai foglalkozásokon részt vevők száma	860

2. Budapest Főváros Levéltára 2024. évi szakmai munkabeszámolója, munkaterületenkénti bontásban

2.1. Kutató- és ügyfélszolgálat

A BFL üzemelteti évek óta az egyik leglátogatottabb levéltári kutatótermet Magyarországon. 2016 és 2020 közt a kutatók száma csökkent, azóta viszont emelkedésnek indult, a 2016-os, akkor kiemelkedően magas adatokat 2024-ben már 52%-kal meghaladtuk. Megvalósult az ügyfélkutatói modell, legalábbis statisztikai értelemben, ugyanis egy kutatóra statisztikailag egy látogatás sem jutott, hiszen „0,9” a megjelenések száma, amit az online kutatások erősödése indokol.

A kérelmek, kutatói kérések száma meghaladta a 2019-es, világjárvány előtti utolsó békeév adatait, amikor 6929 kérés elektronikus úton érkezett. Az elektronikus kérések száma azóta folyamatosan növekedett, 2020-ban (COVID) némileg visszaesett, viszont 2024-ben már kiemelkedően magas volt 10.565, míg 2024-ben 11.144. E-mail-ben történő felvilágosítások száma az előző évihez képest szintén magasabb, 8815, vagyis 15%-os az emelkedés, amely a kutatószolgálati munka elektronikus útra terelésének sikerességét támasztja alá. Növekedett a személyes vagy telefonos megkeresések száma, és a kérések is összetettebbek. A kevésbé rutinos kutatók, ügyfelek több segítséget kérnek a kutatótermi adatbázisokban való eligazodáshoz, akár telefonon is. Legtöbb időt továbbra is az „ügyfélkutatók” igényelnek, akiknek nincs kutatási tapasztalatuk, járatlanok, és a kért információt a kutatószolgálat adja, segít felvenni a kérést. A néhány éve bevezetett „Hívd a levéltárost!” szolgáltatás kiegészíti a kutatószolgálat munkáját, némileg tehermentesítve a kutatókat és segítve az érdeklődőket

A kutatók gördülékeny és magas színvonalú kutatótermi kiszolgálását a levéltár különböző szervezeti egységeiből mindösszesen 21 fő biztosítja a kutatószolgálati csoportvezető irányításával; a kutatók kiszolgálásához szükséges szakmai háttér folyamatos fenntartásához azonban gyakorlatilag a levéltár teljes állományának munkája szükséges, az iratórész főosztályok mellett napi szintű háttérfeladatokat látnak el a kutatószolgálat működtetésében az állományvédelmi főosztály, illetve az E-levéltári és informatikai osztály tagjai, valamint folyamatos támogatást nyújtanak a Gazdasági Igazgatóság munkatársai is.

2024-ben nem kellett a kutatótermi nyitvatartást sem pandémia, sem energiatakarékosági okból korlátozni, a körülmények lehetővé tették a stabil, kiszámítható működést. Az előző évek tapasztalatai alapján a kutatószolgálat nyári zárvatartását, amely időszak alatt részben a kutatószolgálatot ellátó kollégák szabadságolására, valamint bizonyos irategyüttesek revíziójára került sor, egy héttel megnöveltük (erre augusztus 9. és szeptember 1. között került sor).

2023. év végén áthelyezésre került az ügyfélszolgálati helyiség a földszintről a második emeletre, a korábbi tervtári kutató vagy kiskutató helyére, így 2024-ben már új helyén működött az ügyfélszolgálat. Az új elhelyezéssel kapcsolatos elvárásaink teljesültek, az ügyfélszolgálat már teljes mértékben „front office”, hiszen szinte minden érdeklődő ide tér be, kivéve a tudományos kutatókat, akik közvetlenül a kutatóterembe mennek.

A megkeresések száma növekedett a 2023. évhez képest is, míg 2023-ban 1887 ügyfélszolgálati megkeresés volt, 2024-ben 2027, ez majdnem duplája a 2018. évinek, amikor csupán 1026 ügyfél foglalkoztak a munkatársakkal. A 2019-ben érkezett iktatott megkeresések száma csupán 927, 2020-ban már csak 907 volt, 2021-ben kezdett emelkedni, és már 1636 db volt, míg 2022-ben 1871 volt a számuk.

A beszámoló évében a földhivatali alapiratokra, illetve a tervtári iratanyagban, és a tanácsai/önkormányzati anyagban fellelhető építési, használatbavételi engedélyekre, engedélyezési tervdokumentációra érkezett kiemelten sok megkeresés, melyet magánszemélyek, illetve a BFKH Építési Főosztálya küldött. Új ügytípusként jelentek meg idén az otthonfelújítási pályázattal kapcsolatos kérelmek.

A kutatókat és kollégáinkat munkájukban szakkönyvtár segíti. Fontosnak tartottuk a könyvtári állomány folyamatos fejlesztését részben kiadványcsere, részben vásárlás útján, év végén 73.606 kötet áll rendelkezésre.

2.2. Gyűjtőterületi feladatok

A BFL gyűjtőterületi feladatai elsődlegesen a BFL illetékességébe tartozó közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének ellenőrzéséhez, levéltárárett maradandó iratainak átvételéhez kapcsolódnak. Ennek keretében a BFL levéltárosi és állományvédelmi területen dolgozó munkatársai jogszabályi felhatalmazás alapján helyszíni szervellenőrzéseken mérik fel az iratkezelés folyamatát, illetve az irattárak állapotát, az ellenőrzésekről dokumentáció készül. 2024-ben 69 szervnél összesen 88 szervlátogatást tervezünk, a gyakorlatban 70 szervnél 121 szervlátogatást végeztünk. Ehhez jön még 28 gyűjtőkori kiszállás, 49 alkalommal (magánszemélyekhez, civil szervezetekhez). Az ellenőrzött szervek jegyzékét az 1–2. számú melléklet tartalmazza.

A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény köziratok védelmére irányuló hatósági eljárás fejezetében (11/A. §) foglaltak szerint 2022-ben szólítottuk fel a Fővárosi Törvényszéket és Budapest Főváros Kormányhivatala Földhivatali Főosztályát az őrizetükben található veszélyeztetett állapotú köziratok helyzetének rendezésére irányuló intézkedési terv benyújtására. Bár a két szerv együttműködőnek bizonyult, az intézkedési tervekben foglaltak végrehajtása anyagi okokból egyik szervnél sem történt meg. A Kormányhivatal esetében a fertőtlenítés megkezdésére szolgáló közbeszerzési eljárás hivatalon belüli előkészítése folyamatban van, a szerződéskötés 2025 évben várható, de a fertőtlenítés több éves folyamat lesz.

A Fővárosi Önkormányzat Leonardo da Vinci közli irattárának tervezett kiürítéséhez kapcsolódó levéltári munka 2024 egyik fontos gyűjtőterületi feladata volt, a többszöri helyszíni terepmunka után jelentős mennyiségű maradandó értékű iratot vettünk át.

Az iratkezelés szabályszerűségének ellenőrzésére – a helyszíni megjelenésen túl – az egyes iratképzők iratkezelési szabályzatainak és irattári terveinek levéltári véleményezése, illetve a jogszabályban biztosított egyetértési jog gyakorlása során kerülhet sor. 2024-ben 66 szerv 71 szabályzatát véleményeztük. A 2024. évi jogszabályváltozások előírják a közfeladatot ellátó szervek részére az évi egy kötelező selejtezést, ez egyelőre a gyakorlatban nem valósult meg, 90 szerv 421 jegyzőkönyvét véleményeztük a beszámoló évében. Amennyiben a szervek betartják a jogszabályi előírást, akkor 2025-re emelkedő számú iratselejtezési jegyzőkönyvre számíthatunk.

A valamely előre nem látható esemény (csőtörés, árvíz stb.) következtében visszafordíthatatlanul károsodott iratanyag kényszerselejtezése során folytattuk az előző években kialakított szigorú gyakorlatot – minden esetben állományvédelmi szakértővel kiegészült kiszálláson győződtünk meg károsodás mértékéről, s magát a jóváhagyást szigorú szakmai és adatvédelmi feltételek teljesülésétől tettük függővé. Szerencsére a beszámoló évében erre csak 3 alkalommal került sor.

2024-ben a BFL mintegy 900 iratfolyóméternyi (ifm) iratanyag átvételével számolt, a gyakorlatban ugyanakkor a közfeladatot ellátó szervektől 490,46 ifm iratanyagot vettünk át, amit 18,76 ifm gyűjtőterületi iratátvétellel egészült ki, utóbbi esetében jelentős az átvett elektronikus iratok mennyisége, 14 221 fájl, 91 297 MB terjedelemben. Jelentős iratátvétel volt a Fővárosi Központi Műszaki Nyilvántartó és Mérnöki Iroda térrajzainak, a Fővárosi Közgyűlés több irateggyűjtésének, a Fővárosi Bíróság polgári peres iratainak, a Fővárosi Főügyészség iratainak levéltári őrizetbe kerülése. Az elektronikus iratok átvétele egyre nagyobb teret nyer, a beszámoló évből kiemelő, hogy a Fővárosi Vízművek Zrt. és jogelődjei testületi üléseinek jegyzőkönyveit elektronikus, gyűjtőterületen Folkusházy Lajos volt budapesti alpolgármester (1918-1919, 1926-1929) iratait digitalizált formában vettük át. Az iratátvételek általában az iratátadók szándékától és az iratok előkészítettségi

szintjétől függ, így a terv „alulteljesítése” észszerű okokból történik, nem lehet cél rendezetlen iratok átvétele.

Továbbra is megoldatlan problémaként jelentkezik, hogy a jogszolgáltatási szervek központosított és egységes elektronikus ügyiratkezelő rendszereiből az illetékességi körünkbe tartozó szervek nem képesek / jogosultak saját irataikat elkülöníteni és átadni. Ennek következményeként, mivel a még papíralapon keletkezett és őrzött levéltárárett iratanyag elektronikusan vezetett segédleteinek átadására sem volt kompetenciájuk, nem tudtuk átvinni az egyébként átadásra előkészített, de segédletek nélküli iratokat. A Fővárosi Törvényszéknek sikerült informatikai megoldást találnia a problémára, ennek köszönhetően lehetővé vált a vonatkozó elektronikus segédletek konvertált formában (xml, xls, pdf) történő átadása, így esetükben elhárult az elvi akadály a levéltárárett irataik átvétele előtt. Az alsóbb szintű bíróságok, illetve az ügyészségek esetében is fennáll a probléma. A jogszolgáltatási szervek iratanyagának elhelyezési körülményeit sok esetben a zsúfoltság és az irattárak rossz fizikai állapota jellemzi, amit tetéz a sokszor felkészültségükben is hiányosságokkal bíró szakszemélyzet leterheltsége. Az iratátadás-előkészítési feladatokat nehezíti sok esetben az iratok szennyezettsége, fertőzöttsége. A jogszabályok alapján a levéltár fertőzött iratanyag átvételére nem kötelezhető.

Nem történt előrelépés a rendszerváltást követően visszaállított magánközjegyzői iratok illetékességének kérdéskörében. A jelenleg hatályos jogszabályok alapján 2009-ig bezárólag a nemperes eljárásokban keletkezett iratok esetében felmerül a közlevéltárak illetékessége (*a közjegyzőkről szóló* XLI. törvény XII. fejezete alapján). Ez a BFL esetében több, mint 2200 iratfolyóméternyi, jelenleg a bírósági irattárakban őrzött iratanyagot érint. Mivel a közjegyzői levéltárak hálózata felállt, álláspontunk szerint jogszabályváltoztatással kell az illetékesség kérdését egyértelműen, s a közjegyzői levéltárakra helyezve azt, rendezni. A kérdés rendezése az iratokat jelenleg őrző bíróságok irattári problémái miatt egyre inkább elodáztatatlanná válik.

A gyűjtőterületi munka másik szegmense az úgynevezett gyűjtőköri tevékenység. Ennek keretében az illetékességi körön kívül eső, de Budapest területére vonatkozó források feltárása és megőrzésének elősegítése a célunk. Az e körbe tartozó maradandó értékű magániratok felderítése érdekében indította levéltárunk CivilArchiv elnevezésű projektjét 2017-ben. A beszámoló évében 18,76 ifm és 91.297 MB terjedelmű magánirat került levéltári őrizetbe.

2024-ben is folytatódott a BFL gyűjtőterületi munkáját segítő gyűjtőterületi koncepciók készítése, a gazdasági szervekre vonatkozó koncepció intézményen belüli megvitatása megtörtént, gyakorlatba átültetése 2025-től várható. Folytattuk a kulturális szervekre vonatkozó koncepció előkészítését, valamint 2024 második felében elkezdtük a szociális intézmények maradandó értékű iratainak gyűjtésére vonatkozó koncepció készítését, ez utóbbiak befejezése 2025-re várható.

A gyarapított köz- és magániratok jegyzékét a 6–7. számú melléklet tartalmazza.

2.3. Rendezés, raktárrendezés

Az iratőrző főosztályok egyik fő szakmai feladata a levéltár őrizetében lévő iratanyag rendezése és megfelelő szintű segédletekkel ellátása. A két munkafolyamatot a gyakorlatban észszerűtlen volna elválasztani egymástól, hiszen minden rendezési munkát követve, illetve azzal párhuzamosan folyik az iratanyag segédletezése. A rendezési feladatok egyúttal szorosan összefüggnek a digitalizálási és kisebb mértékű mikrofilmlezési tevékenységgel, valamint a levéltár közművelődési (kiállítások, kiadványok készítése) és digitális tartalomszolgáltatási tevékenységével, mivel ezek megvalósíthatósága a rendezési munkák folyamánya. A rendezési munkákat megelőzően kötelező rendezési tervet készíteni, amely a rendezés és az esetleges selejtezés elveit, az elkészítendő segédlet és a munkafolyamat leírását tartalmazza.

Alapszinten rendezzük azokat az iratanyagokat, amelyeket a levéltárba történő beszállítást követően további irategységekre (fondokra, állagokra) kell osztani. 2024-ben összesen 19,02 ifm alapszintre történő rendezést terveztünk, ezt jóval sikerül túlszárnyalni, 73,79 ifm-nyi készül el.

Középszintre 567,83 ifm rendezését terveztük, itt az egyéb munkafeladatok miatt 276,68 ifm-nyi készült el. A beszámoló évében rendezett fondok iratai közül kiemelendő a Budapest XVI. Kerületi Tanács Végrehajtó Bizottsága szakigazgatási szerveinek iratai (XIII.216.b), a Budapesti Ingatlanrendezési Iroda iratai (XXIII.314), Budapest XII. kerületi Polgármesteri Hivatal építési iratai (XXXVI.626.b), valamint a Budapesti Városvédő Egyesület iratai (X.266). A középszintű rendezés típusához sorolható a középszintű iratanyag továbbrendezése során elkészült 15,38 ifm, melynek legnagyobb részét a Budapesti Múemlék-felügyelőség iratai (XV.17.e.30) tették ki.

Elektronikus iratanyagból a Vígszínház 131.072 MB terjedelmű iratanyaga került középszintű rendezésre. Középszintű ellenőrző rendezésre 512,32 ifm iratanyag került tervezésre, 422,14 ifm teljesült, ebből legnagyobb mennyiséget épp Budapest Főváros Levéltára saját iratai (VIII.3801) adták.

A középszinten rendezett iratanyagok esetében az adott irategyüttes belső rendje kialakításra kerül, az elkészült segédletek alkalmasak a kutató- és ügyfélszolgálati kérések kielégítésére. A BFL iratanyagának mintegy 90%-a középszinten rendezett.

A BFL-ben az adatbázisépítés, illetve az ezzel összefüggő digitalizálás (csökkenő mértékben mikrofilmzés) a középtávú stratégiai fejlesztési tervben foglaltaknak megfelelően prioritást élvez a feldolgozó munka során. Ennek megfelelően nagy hangsúlyt fektetünk irataink darabszintű rendezésére, amely előfeltétele a fenti munkák elvégzésének. 2024-ben 103,95 ifm iratanyag, valamint 297.707 fájl darabszintre történő rendezését terveztük, év végére 215,02 ifm iratanyag darabszintű rendezése történt meg, valamint 1 131 057 fájl darabszintű rendezése 3 582 625 MB terjedelemben, emellett mintegy 91,39 ifm darabszintű ellenőrző rendezésére is sor került. A darabszintű rendezések sorából kiemelendő Budapest Főpolgármesteri Hivatal Városrendezési és Építészeti Főosztály műszaki nyilvántartó könyvei (IV.1421.h.2), az Építési Ügyosztályok tervtára (XV.17.d.329) és a Budapest Főváros V. Kerületi Tanács VB Műszaki Osztály (XIII.205.g) iratai.

A közép- és darabszinten rendezett iratanyag végleges helyére történő elhelyezése során 2024-ben több, mint 1785,96 ifm iratanyag és 1488 hangkazetta mozgatására kerül sor.

A rendezésre és selejtezésre került iratanyagok felsorolását a 8–15. számú melléklet tartalmazza.

2.4. Hagyományos és adatbázis alapú segédletkészítés

A rendezésekkel párhuzamosan kerül sor az irategyüttesek segédletekkel történő ellátására. A hagyományos segédletek közül az úgynevezett raktári nyilvántartások készítése szerepelt a munkatervben. 673,51 ifm iratanyaghoz terveztünk raktári nyilvántartást készíteni, 465,87 ifm-hez készült el raktári nyilvántartás, ezt kiegészíti 151,06 ifm iratanyaghoz ideiglenes raktári nyilvántartás készítése.

A középtávú stratégiai fejlesztési tervnek megfelelően az idei évben is kiemelt feladatként kezeltük a nyilvántartási és kutatási célból egyaránt fontos ISAD(G) alapú fond- és állagismertető készítését és a Levéltári Nyilvántartó Rendszerben (LNyR) történő rögzítését. Ebben az évben 63 fond, illetve állag esetében több, mint 850 ifm iratanyaghoz terveztük fond- és állagismertető megírását, melyből a beszámoló évében 88 fondhoz 232,28 ifm-nyi irathoz készült el.

A BFL több, mint két évtizedes tapasztalatokra építve előtérbe helyezi az adatbázisalapú segédletek készítését. Adatbázisainkat 2015 óta adatbázis-építési utasítás alapján építjük. Az iratalapú adatbázisok mellett készítünk személyalapú (archontológia) adatbázisokat is elsősorban a tanácsi és pártiratokból. 2024-ben 61 fondból, illetve állagból több, mint 300 ifm iratanyag feldolgozásával összesen 92 ezer rekordot terveztünk rögzíteni. A beszámoló évében végül majd kétszer annyi, azaz 592,87 ifm-nyi iratanyagról 357.046 rekord rögzítése készült el. Az adatbázis alapú segédletek a digitalizált iratokban

történi keresésekhez, kutatásokhoz nélkülözhetetlenek, kivált az interneten közzétett iratok tekintetében.

Valamennyi segédletünket – beleértve az adatbázisokat is – rögzítjük a Levéltári Nyilvántartó Rendszerben (LNyR). Az adatbázisaink adatvédelmileg nem érintett rekordjainak többsége megtalálható a Hungaricana oldalán, ahol összetett keresési lehetőségekkel, részben a Budapest Időgép felületéhez való csatlakozással szolgálják a kutatókat.

A segédletezésre került iratanyagok felsorolását a 16–20. számú melléklet tartalmazza.

2.5. Állományvédelem, digitalizálás

Az állományvédelem területén megkülönböztethetjük a hagyományos értelemben vett restaurátori tevékenységet, illetve a tömeges digitalizálást és az ehhez szükséges állományvédelmi beavatkozások (pl. konzerválás) körét, valamint a megelőző állományvédelmet. A BFL-ben mindhárom terület hangsúlyos szerepet kap. Az állományvédelmi főosztály látja el a kutatói megrendelések teljesítésének nagy részét (digitalizálás, megrendelt méretben nyomtatás). A szolgáltatást segítő beszerzés volt 2024-ben az elavult szélesformátumú nyomtató helyett egy új, EPSON SC P8500D szélesformátumú nyomtató beszerzése, mellyel a kutatói és saját (kiállítások) igényeket maximálisan teljesíteni tudjuk.

2.5.1. Megelőző állományvédelem

A BFL Állományvédelmi Főosztályának feladata az iratórző főosztályokkal és a műszaki osztállyal szoros együttműködésben a raktári klimatikus értékek monitorozása, megfelelő szinten tartása. Az épület tervezésekor a raktárak kialakítása úgy történt meg, hogy a hőmérsékleti és páratartalomértékek állandóságát a gépészeti berendezések (fűtés, hűtés, légszűrés) folyamatos működése biztosítja. A Levéltári Kollégium által elfogadott *Állományvédelmi ajánlás* az éves hőmérsékleti tartományt 14–25 °C közötti, a relatív páratartalmat pedig 40–55% közötti értékben határozta meg (a napi ingadozás megengedett mértéke 2 °C és 3%). A 2023-ban lezajlott energetikai korszerűsítés érintette a raktárakat kiszolgáló gépészeti berendezéseket is. A 2024-es év az új rendszer működésének első teljes éve, ami jól vizsgázott, az új berendezések segítségével a raktári klimatikus viszonyok szabályozása hatékonyabban valósítható meg. 2024-ben a rendszer hatékonyságának növelése érdekében további fejlesztéseket hajtottunk végre, melyekről részletesen a 3.3 fejezetben szólnunk.

2.5.2. Állományvédelmi beavatkozások

Az egyedi dokumentumok restaurálása során nagy élőmunka igényű beavatkozást végzünk az adott irat megmentése érdekében, amit elsősorban kiemelkedő értékű iratok esetében, illetve az intézményi kiállításokhoz kapcsolódóan végeztünk. 2024-ben 160 terv 61,97 m²; 11 térkép 8 m²; 902 fólió irat, 3 kötet, 35 fotó és 10 oklevél restaurálására került sor. A restaurálás esetében a tervhez képest több, mint tízszeres teljesítés a nagyarányú kutatói megrendelésekhez köthető, amit nem lehet előre prognosztizálni. Konzerválás keretében 585 terv + 2 keretezett terv 256,4 m², 66 térkép 26 m², 2 plakát, 1 akvarell, 8327 fólió, 36 tárolódoboz/tok, 1387 fotó, 19 kötet, 9 db oklevél esetében került sor a megfelelő állományvédelmi beavatkozásra. A szakmai osztályok munkatársai a beszámoló évében 735 ifm-nyi különböző adathordozón lévő iratanyagot készítettek elő restaurálásra, melyek egy része csak 2025-ben kerül majd az állományvédelmi főosztály munkatársainak kezébe. Kötészetű munka során 105 kötet, 23.770 lap terjedelemben készült el.

A BFL restaurátorműhelyében lehetőség van a tömeges restaurálásra is az úgynevezett savtalanítási eljárás keretében, amely végzésére az ország levéltáraiban rajtunk kívül csupán az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában állnak rendelkezésre megfelelő eszközök (savtalanító gép). 2023-ban (2020-hoz és 2022-höz hasonlóan) ismételtén kaptunk támogatás a Kulturális és Innovációs Minisztériumtól savtalanítási feladatokra, amelyek megvalósítása munkaszervezési okokból a

beszámoló évre tolódtott át. A támogatás feltételeként saját iratanyagunk mellett az MNL Somogy Vármegyei Levéltára iratanyaga került savtalanításra. A tervezett 63 500 lap terjedelem helyett 48 062 lap terjedelmnyi iratanyag savtalanítása készült el. Savtalanításra a bückeburgi konzerválási eljárást használjuk, ami előtt az iratanyagot portalánítjuk, a fémeket és a ragasztókat eltávolítjuk, a szakadásokat rögzítjük, az írotintákat fixáljuk. A kezelés során megtörténik az iratok savtalanítása-pufferolása, préselése, vasalása, javítása, hiányzó papír pótlása, szakadások ragasztása, savmentes mappákba való helyezése. Az egyedi kezelésekre a Bookkeeper eljárás került rendszeresítésre. A restaurálásra előkészített, illetve restaurált, savtalanított iratanyagok felsorolását a 21–26. számú melléklet tartalmazza.

2.5.3. Digitalizálás

A BFL az állományvédelmi főosztály keretében kialakított digitalizáló műhelyre 2013 óta végez tömeges digitalizálást. Ennek eredményeképpen 2024 év végével az intézmény több, mint 20 millió digitális felvételt őriz, amivel a BFL az ország egyik legnagyobb digitális adatvagyonával rendelkező közgyűjtemény.

A digitalizálásra történő előkészítés során az iratórző főosztályok munkatársai a levéltárszakmai feladatok mellett elvégzik a kifejezett restauratori szaktudást nem igénylő állományvédelmi feladatokat, az állományvédelmi szakemberek folyamatos támogatása mellett. A digitális állományokhoz minden esetben adatbázis készül. A 2024-es tervben 819 521 felvételenyi irat, 2538 terv és térkép, 104 557 mikrofilmfelvétel és 4881 fénykép digitalizálását terveztük, végül 750 004 felvételenyi irat, 7409 terv és térkép, 130 958 mikrofilmfelvétel és 7174 fénykép digitalizálása készült el.

2024-ben még munkatervben nem szerepelt egy új, a beszámoló évében bevezetett technológia, a fotózva digitalizálás. Ennek során a fotózás eszközkészletét és lehetőségeit használva és kihasználva digitalizálunk. A módszer erejét és lehetőségeit a nem egységes formátumú, térbeli kiterjedéssel is rendelkező műtárgyak (pl. oklevelek, makettek, keretezett képek), vagy a rendkívül nagy méretű eredetiek (pl. méretarányos tervek, térképek) digitalizálása során aknázzuk ki. Ezzel a módszerrel készült el több mint 70 ezer oktatási intézményi karton digitális felvétele az MTH 26. sz. Intézet iratai (VIII.3006.b), az MTH 1. sz. Intézet iratai (VIII.3073.b, 1949-1962), vagy a Déri Miksa Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium (Megyeri út 45.) iratai (VIII.3054.b, 1957-1968) anyagából.

A sérülékeny adathordozóval rendelkező audio- és videoanyagok digitalizálását is kiemelten kezeljük, audio digitalizálás során 471 hangkazetta mintegy 7020 perc játékidővel került digitalizálásra, video digitalizálásra 2024-ben nem került sor.

Fontos munkafolyamat a digitalizálást követő ellenőrzés, amelyet az állományvédelmi főosztály munkatársai (minőségi, technikai paraméterek), illetve az iratórző főosztályok munkatársai (minőségi paraméterek, mappásítás) végeznek el. 2024-ben közel 2 700 000 felvétel ellenőrzésével számoltunk, végül 2 037 133 felvétel ellenőrzése készült el.

A digitalizálás tervezésekor arra törekszünk, hogy az elkészült digitális állományok online kutathatóvá váljanak, a közzétételét, online kutathatóságot, illetve annak formáját az adatvédelmi, tulajdonjogi (vallási felekezetek anyakönyvei) és az általános 30 éves kutatási korlátozási szabály befolyásolják. A BFL célja, hogy az adatvédelmileg nem érintett digitalizált állományok a Hungaricana Közgyűjteményi Portálon keresztül elérhetővé váljanak, s amennyiben az adott irategyüttes esetében ez releváns, a Budapest Időgép alkalmazáson keresztül is kereshetők legyenek.

A digitalizálás egyrészt elősegíti az adott irategyütteshez történő jobb kutatói hozzáférést (online közzététel esetén), másrészt védi a levéltári iratot (amennyiben kiváltja az eredeti kutatását). 2023-ban döntöttünk arról, hogy Budapest Székesfőváros Árvaszékének iratai, Ügyviteli iratok (IV.1411.b) 447 doboznyi 1873–1919. évi állományát – amely kifejezetten rossz fizikai állapotban van, ugyanakkor a róla készült részletes segédlet online elérhetősege okán kifejezetten kutatott – teljes körűen

digitalizáljuk. 2024. január 1-jétől az iratanyag eredetiben történő kutatását leállítottuk, a kutatói kérések rendjében az irategyüttes digitalizálásra kerül egyrészt a kutatói kérések figyelembevételével (on-demand digitalizálás), másrészt tervszerűen. 2024 év végéig az adatbázissal ellátott állomány 48%-át, összesen mintegy 287.405 paginát (217 doboz) készítettünk elő digitalizálásra. 2024. év folyamán 84 doboz (ebből 28 doboz kutatói kérésre), azaz 108.453 oldal digitalizálásra is került. Előzetes terveink szerint a projekt 5 év alatt fejezhető be. Ami miatt említésre érdemes a munkajelentésben, hogy ez az első alkalom, amikor a digitalizálás kifejezett célja az eredeti iratok kivonása a használatból.

A digitalizálásra előkészített, a digitalizált, illetve a digitalizálást követően ellenőrzött iratanyagok felsorolását a 27–34. számú melléklet tartalmazza.

2.5.4. Mikrofilmezés

A hazai levéltárak közül éveken át egyedülálló módon folytattuk az évtizedekkel ezelőtt megkezdett állományvédelmi célú mikrofilmezési programunkat, bár jóval szerényebb mértékben. Jelenlegi tudásunk szerint a digitalizálás a hosszú távú megőrzésben még nem váltja ki teljes mértékben az analóg megoldásokat. (Az újonnan elkészítendő mikrofilmeket csak negatívokon tároljuk, ezek archiválás előtt digitalizálásra kerülnek.) Az eszközpark elavulása, illetve a nyersanyagköltségek jelentős megemelkedése miatt azonban feltehetően néhány éven belül fel kell hagynunk a biztonsági mikrofilmek készítésével. Kizárólag már elkezdett irategyüttesek mikrofilmezését terveztük, Budapest XIII. kerületi Tanács VB üléseinek jegyzőkönyveiből, Budapesti Népjegyészeti büntető irataiból és a Fővárosi Bíróság büntető irataiból kerültek mikrofilmezésre iratok. 2024-ben 104 557 felvétel elkészítését vettük tervbe, végül 58 tekericsnyi mikrofilm felvétel készült el, 130 958 felvétel terjedelemben, melyet egyúttal digitalizáltunk is.

A mikrofilmezésre előkészített, illetve a mikrofilmezett iratanyagok felsorolását a 35–36. számú melléklet tartalmazza.

2.6. Digitális szolgáltatásaink fejlesztése

Budapest Főváros Levéltára a hazai közgyűjteményi digitalizáció meghatározó intézménye. Levéltárunk 1998 óta folytatja tervszerűen digitalizálási programját, amelynek eredményeként jelenleg több, mint 20 millió digitális felvétellel rendelkezünk, melyből több, mint 2 millió az interneten is kutatható. Adatvédelmi szempontból közzé tehető digitális állományaink döntő többségét a Hungaricana Közgyűjteményi Portálon keresztül érheti el az érdeklődő közönség. A Portálon elérhető tartalmak bővítését, illetve az ezen található Budapest Időgép folyamatos fejlesztését kiemelt feladatnak tartjuk. Saját forrásból a beszámoló évében közzétételre került a Magyar Dolgozók Pártja kerületi bizottságainak vezető testületek iratainak és a Magyar Szocialista Munkáspárt Budapesti Bizottság kerületi bizottságainak vezető testületek iratainak digitalizált, OCR-ezett állománya, mintegy 1 247 572 darab JPG-t tartalmazó 38 441 darab PDF.⁹ A projekt során munkatársaink a személyes adatok védelmére körültekintően figyeltek, a védett adatot tartalmazó iratok digitalizált képei az interneten nem, csupán a BFL kutatótermében, tudományos kutatók részére hozzáférhetőek. Megvalósult a Budapest Fővárosi Választókerületi Választási Bizottság választási névjegyzékének közzététele, melynek során az 1954. évi budapesti választói névjegyzék került publikálásra, 105.203 jpg terjedelemben.¹⁰

A Budapest Időgép fejlesztése keretében közzétételre került 40 db 3D-s épületmodell, a már közzétett modellek mintájára.¹¹ A közbeszerzés keretében megvalósult a Budapest Időgép felületén korábban közzétett, georeferált és utcaszinten vektorizált Budapest nagyméretarányú kerületi térképsorozatának

⁹ https://library.hungaricana.hu/hu/collection/leveltari_iratok_bfl_bpppartiratok/

¹⁰ https://library.hungaricana.hu/hu/collection/BFL_BPValaszttoiNevjegyzek1954/

¹¹ A <https://www.hungaricana.hu/hu/budapest-idogep/> felületén a Rétegek menüben 3D épületek alatt találhatóak meg.

(1944–1986) további vektorizálására, geokódolására. Sor került a térképen valamennyi utca és házszám rögzítésére, geokódolására, vektorizálására, valamint az 1950-ben Budapesthez csatolt területeken az utca-házszámokhoz tartozó helyrajzi számok feldolgozására, geokódolására, vektorizálására. A jövőben így lehetőség nyílik a belső kerületekben már feltöltött adattípusoknak (és más adattípusoknak) Budapest egész területén történő feltöltésére.¹²

Sajnálatos ugyanakkor, hogy az ország legjelentősebb közgyűjteményi tartalmakat közreadó gyűjtőportáljának, a Hungaricanának – amelyről nem túlzás azt állítani, hogy nemzetközi szinten is jegyzett és elismert platform – továbbra sem megoldott megnyugtató módon a fenntartása. A helyzet súlyosságát jelzi, hogy a BFL által 2024-ben feltöltetett pártanyagokkal a Hungaricana szerverkapacitása megtelt.

Örvendetes, hogy 2023-ban elkészült a BFL új, a korábbi Drupal7 alapú helyett immár wordpress motorral üzemelő intézményi honlapja, amelyet munkatársaink képzését követően, 2024. február 1-jén élesítettünk. Ezzel egy több éve fennálló problémát sikerült megnyugtatóan és hosszabb távra megoldanunk, az új honlapmotor alacsonyabb üzemeltetési költségekkel, ugyanakkor megfelelő szolgáltatási szinten üzemel, 2024-ben 44.000 felhasználó 175.000 oldalletöltést produkált.

A BFL több tematikus honlapot működtet. Ezek egy része wordpress honlapmotorral üzemel (Háborúban Megerőszkolt Nők Emlékezete – elhallgatva.hu, Jó emberek léteznek, hogyan lehetségesek, Heller Ágnes Virtuális kiállítás – heller.bparchiv.hu), mások Drupal8 platformon üzemeltetett oldalak (Ybl Miklós Virtuális Archívum – ybl.archivportal.hu, Lakás-Történet – habitation.archivportal.hu, Széttépett esztendők – holocaust.archivportal.hu, Kós Károly Virtuális Archívum – kos.bparchiv.hu). A Lajta Béla Virtuális Archívum tartalmi bővítése és műszaki fejlesztése 2024-ben lezárult, sor került a honlap új verziójának közzétételére, hasonlóan a Kós Károly Virtuális Archívumhoz. A kiemelt feladatok között említett Medgyaszay István emlékévre készülve egyik célunk, hogy az építész gazdag életművét és kiemelkedő jelentőségű hagyatékát is bemutatassuk egy új, Medgyaszay István Virtuális Archívum fejlesztésével, ennek 2024-ban az előkészítése történt meg.

2.7. Informatikai és elektronikus levéltári feladatok

Az E-levéltári és Informatikai Osztály feladata az intézmény szakmai munkájának háttértámogatása, azaz az informatikai eszközpark üzemeltetése mellett az e-levéltári rendszer működtetésének támogatása. A BFL virtualizált rendszerén jelenleg 35 db számítógép működik. Az év második felében a régi UPS helyett egy új szünetmentes tápegység került beszerzésre és telepítésre. A szerverterem gazdaságosan nem javítható nagy teljesítményű split klíma berendezésének cseréje is megvalósult.

Informatikai feladat az elkészült segédleteknek és adatbázisoknak a formai ellenőrzése, egységesítése, az elkészült nyilvántartások LNyR-be történő betöltésének támogatása, adatbázis-építés támogatása, adatbázisok javítása.

Az LNyR-ben az eltelt évek alatt szoftveres oldalon az alábbi fontosabb problémák keletkeztek: az alkalmazás szerverek operációs rendszerei Windows 2008-as verziójúak, amely már a gyártó által nem supportált operációs rendszer. Az LNyR alapszoftverét biztosító ScopeArchiv jelenlegi verziója viszont nem támogatja a Windows szerver 2008 verziónál újabbakat, ezért az operációs rendszerek cseréje csak a levéltári rendszer verzió upgrade-je esetén tehető meg, és az érintett rendszerlemek teljes újraterelítését igényli. A ScopeArchiv jelenleg 5.2-es verzió fut, melyet a gyártó már nem fejleszt, nem javít, és a csak akkor lenne hajlandó együttműködni, ha kifizetésre kerülne az éveken át – az üzemeltető NISZ felelősségi körében – elmaradt szoftvertámogatási díj és a késedelmes fizetéshez kapcsolt

¹² https://www.researchgate.net/profile/Gabor-Timar-2/publication/380269287_Budapest_nagy_meretaranyu_keruleti_terkepsorozatai_1944-1986_es_georeferalasuk/links/66335d8208aa54017ad499c3/Budapest-nagy-meretaranyu-keruleti-terkepsorozatai-1944-1986-es-georeferalasuk.pdf

késedelmi díj. A Preservica esetében a jelenlegi 5.9 verzió is már egy nem fejlesztett verzió, a kurrens 6.3 verzióra áttérést pedig az nehezíti, hogy a jelenlegi rendszer egyedi fejlesztései alapvetően a korábbi verziók megszűnt workflow motorjára épültek, ezért a verzióváltás jelentős fejlesztést igényelhet. Az Elektronikus Levéltári Portál Liferay Portal 6.1 CE verziójú honlapmotorja elavult, már nem adnak ki rá hibajavításokat, de a kurrens változatból egy ekkora oldal kezelésére már nem elég az ingyenes, hanem a fizetős verzió kellene.

Emellett hardveres problémák is bőven előjöttek, az Oracle adatbázis szerverek rendkívül régiek, az eredeti rendszer 2013-as kialakítása óta működnek, de valójában mára már a többi, a második e-levéltári projekt keretében 2019-ben beszerzett hardver is elavult, így lassan az egész hardverállományt cserélni kellene. Emellett hibás típusú a mentőszoftver, és elavult a 2013 óta működő szalagos tároló is. A rendszer upgrade-jét ráadásul nehezíti, hogy nem áll rendelkezésre a feladatokhoz szükséges többlet hardver erőforrás. Így a rendszer naprakészre hozása milliárdos nagyságrendű beruházás lenne, ami a NISZ feladata volna. A BFL-ben lévő, az elektronikus levéltárhoz kapcsolódó Levéltári Technológiai Központ hardver és szoftver elemeinek folyamatos megújítását, kor színvonalán tartását a BFL mindeddig fenntartói támogatással megoldotta.

Évek óta a kiemelt szakmai feladatok között szerepeltetjük az e-iratátvételi mintaprojektek lebonyolítását. 2023-ban lezajlott a BFL első, egyes típusú, azaz szabványos elektronikus iratátvétele a BKK Zrt.-től. Az átvétel tapasztalataira építve év végén kialakításra került a jogszabályok által előírt elektronikus iratátadás-átvételi megállapodás mintaszövege. Sajnos 2024-ben szabványos e-iratátadást nem sikerült lebonyolítani, alapvetően az iratátadó oldali felkészületlenség okán.

2.8. Tudományos tevékenység

A BFL munkatársai közül 74 fő (60%) van tudományos munkakörben foglalkoztatva. Közülük 2024-ra összesen 45 fő nyújtott be egyéni tudományos tervet, amelynek megvalósítására kiadványnapot vehetnek igénybe. Doktori (PhD) fokozattal jelenleg 25 fő rendelkezik az intézmény dolgozói közül. Ezzel a BFL nem csupán a levéltárak és a közgyűjtemények között, hanem a történettudománnyal foglalkozó intézetek között is kiemelkedő helyet foglal el. Az intézmény doktori fokozattal rendelkező munkatársai hivatalból tagjai a 2018-ban létrehozott Tudományos Tanácsnak, amely a BFL tudományos tevékenységével összefüggő stratégiai kérdések megvitatására, döntéselőkészítésre szolgál. Az intézmény egyes munkatársainak tudományos tevékenysége a Magyar Tudományos Művek tárából megismerhető.¹³

Az intézményi tudományos tevékenység fókuszában Budapest főváros történetének modern szemléletű feldolgozása áll. Ezt a célt szolgálja a BFL kiadványpolitikája (Budapest történetével foglalkozó történések vonatkozó tanulmányainak kötetbe rendezése; a BFL munkatársainak tollából született doktori disszertációk, monografikus feldolgozások közzététele, valamint forráskiadványok megjelenítése), de ugyanezre mutat például az intézményben folyó adatbázis-építés is. A BFL mint tudományos műhely másik fontos szerepe, hogy összefogja a magyar és tágabb értelemben a közép-európai város-történeti kutatásokat. Ezt a célt szolgálják a két évente megrendezésre kerülő Magyar Várostartörténeti Konferencia, illetve az elsősorban ezek anyagából összeállított Urbs – Magyar Várostartörténeti Évkönyv megjelenítése.

A BFL tudományos tevékenységét 2024-ben meghatározta a főváros egyesítésének 150. évfordulójára tervezett intézményi programsorozat, amely részletesen a kiemelt feladatok között került bemutatásra.

¹³ <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=institutes&mode=browse&sel=institutes15629>

2.9. Közművelődés, kiadványok, kiállítások

Közművelődési tevékenységünk alapjaiban alakult át az elmúlt években, nem kis részben a koronavírus-járvány alatti lezárásoknak köszönhetően. Általánossá vált programjaink felvétele és vágott formában a levéltár videómegosztó-csatornáin történő közzététel, illetve streamelése. Ennek köszönhetően szélesebb nézőközönséghez jutnak el rendezvényeink, kereshetők, visszanézhetők.

Közművelődési programjaink döntően a főváros egyesítésének jubileumi ünneppsorozatához, a „Budapest150” programsorozathoz kapcsolódtak. Ezeket a programjainkat a kiemelt feladatok között részletesen bemutattuk. Ugyancsak a kiemelt feladatok között részleteztük a Budapest Iskola Archivum-projekt keretein belül megvalósítandó programjainkat.

A beszámoló évében hat önálló kiállítás került megrendezésre, ebből kettő külső partnerekkel, 9 tudományos konferenciát rendeztünk, 34 közművelődési célú rendezvényt. Márciusban a Magyar Történelmi Társulattal közösen került megrendezésre a Budapest monográfia szerkesztése kapcsán „Budapest-történet-írás új utakon” című konferencia.¹⁴ A tanácskozás tematikája két csomópont köré csoportosult: az első szekcióban Budapest kutatásának módszertani problémáiról, a másodikban a rendelkezésre álló forráscsoportokról és értelmezési lehetőségeikről esett szó.

A már megszokott novemberi időpontban levéltári napunk került megszervezésre „Közlekedő Budapest. A (tömeg)közlekedés szerepe az egyesített főváros életében” címmel.¹⁵ A konferencia témájához kapcsolódik a „Budapest közlekedik kiállítás – A fővárosi közösségi közlekedés 150 éves története”¹⁶ kiállítás, finisszázsa 2025. májusára tervezett. A kiállítás témája Budapest közösségi közlekedésének története a 19. század végétől napjainkig, kapcsolódva a főváros egyesítésének 150. évfordulójához. Megnyitására a Nyitott Levéltárak 2024. programsorozat részeként szervezett VII. Levéltári Piknikhez kapcsolódóan júniusban került sor, a kiállításnak saját honlapja is készült.¹⁷

2024 májusában „Adatbázis építés, ahogy a profik és az amatőrök látják – műhelykonferencia” a levéltári munka és a családkutatás találkozása, a Magyar Családtörténet-kutató Egyesülettel közösen került megvalósításra, mely egyben az adatbázisok építésében közreműködő önkéntesek („indexelők”) találkozásának, továbbképzésének fóruma volt.¹⁸ Novemberben került sor „A nagyváros és roma/cigány lakói” kétnapos konferenciára, a konferencia megrendezésére a Romano Instituto Cigányságkutató Intézet Alapítvánnyal együttműködésben került sor. Decemberben „Gárdonyi Alberttől a Teve utcáig. A főváros első főlevéltárosa és a levéltár épületei” címen konferenciát rendeztünk az egyik legjelentősebb hazai főlevéltáros, a székesfőváros levéltárvezetője, Gárdonyi Albert (1874–1946) születésének 150-ik évfordulója, valamint Budapest Főváros Levéltára jelenlegi épületének húsz éves fennállása alkalmából.¹⁹ A tanácskozást egy kerekasztal-beszélgetés zárta, amelyet a levéltárunk korábbi épületeit és jelenlegi otthonát bemutató kamarakiállítás, a „Dohos pincéktől a klimatizált raktárakig – Út a Teve utcai épületig” című kiállítás megnyitója követte. A bensőséges hangulatú konferencia megnyitóján került leleplezésre Gárdonyi Albert portréja a róla elnevezett teremben.

A beszámoló évében volt látható a Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala Várostervezési Főosztálya által készített „Eklektikától a brutalizmusig” kiállítás. A kiállítás anyagát összefoglaló kötet a BFL oldaláról letölthető.²⁰ A Városháza parkban a Török Nagykövetség támogatásával „Épületek,

¹⁴ <https://bparchiv.hu/budapest-tortenet-iras-uj-utakon/>

¹⁵ <https://bparchiv.hu/leveltari-nap-2024/>

¹⁶ <https://bparchiv.hu/kiallitas/budapest-kozlekedik-a-fovaros-kozossegi-kozlekedes-150-eves-tortenete/>

¹⁷ <http://kozlekedes.bparchiv.hu/>

¹⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=EnfELKPCHFU>

¹⁹ <https://bparchiv.hu/gardonyi-alberttol-a-teve-utcaig-a-fovaros-első-foleveltarosa-es-a-leveltar-epuletei-tudomanyos-tanacskozás-es-kiállítás-megnyitó/>

²⁰ <https://bparchiv.hu/kiállítás/eklektikától-a-brutalizmusig/>

helyszínek és arcok a diplomáciában. A magyarországi török külképviseletek százéves története” címmel kiállítás, a kiállítás anyagára támaszkodva háromnyelvű kötet jelent meg.²¹

Az év folyamán folytatódott a BFL+ címmel 2022-ben újrakezdett sorozatunk, amelynek keretében tudományos munkát végző kollégáink mutatták be eredményeiket a nagyközönség számára. Havonta átlag két előadást tartottunk, 2024-ben 18 munkatárs kapott lehetőséget kutatásai ismertetésére.²² Az előadó kutató-levéltárosok előadásuk témáját új kezdeményezésként podcastban ismertetették, (2024-ben 17 podcastot publikáltunk).²³ A BFL rendezvényeit a 37. számú melléklet tartalmazza.

Megjelenő kiadványainkat különböző helyszíneken mutattuk be, a BFL-ben tartandó könyvbemutatók mellett részt vettünk az Ünnepi könyvhéten és a Nemzetközi könyvfesztiválon is. Kiadványainkat magas szakmai színvonalon és a 21. századnak megfelelő formában készítjük el. 2024-hét kötetet sikerült megjelentetnünk és hat korábbi, már elfogyott kiadványt újra kiadni. A BFL kiadványait a 38. számú melléklet tartalmazza.

A 2019 decemberében útjára indított *Levéltári Mozaikok* tudományos–ismeretterjesztő sorozatunk 2022-től Budapesti Levéltári Mozaikok néven online folyóiratként működik tovább. A beszámoló évében 14 levéltári kutatásokra alapuló rövidebb ismeretterjesztő cikket tettünk közzé.²⁴

2024-ben megkezdjük a Budapestet körülvevő települések fővároshoz csatolásának, Nagy-Budapest kialakításának 75. évfordulójára való felkészülést (Nagybudapest75 programsorozat).

A közművelődés részének (is) tekinthető a közösségi szolgálatos diákok fogadása. Esetükben nem a levéltárban végzendő munka az elsődleges, – bár annak szerepe sem hanyagolható el – hanem a levéltár belső életének testközelből történő megismerése. 2024-ban 12 iskolai közösségi szolgálatot teljesítő diákok középiskolás diákot fogadtunk.

2.10. Marketing, kommunikáció

Évről évre elkészítjük az intézmény kommunikációs stratégiai tervét, melyben meghatározzuk azokat az előre tervezhető eseményeket, évfordulókat, amelyekre a levéltár reagálni kíván egy-egy dokumentum bemutatásával, programok szervezésével, illetve kijelölésre kerülnek a kommunikáció csatornáit is. Ezek között hangsúlyos szerepet kap a közösségi média. Aktívan jelen vagyunk a Facebook,²⁵ a Youtube,²⁶ az Instagram²⁷ és a TikTok²⁸ alkalmazásokon.

Első alkalommal jelentkeztünk a Művészetek Völgye fesztiválra, amely ebben az évben 33. alkalommal került megrendezésre. A szervezők a vigántpetendi „Cirque du Tókert” helyszínen biztosítottak számunkra helyszínt és egy konténert a kitelepülésre, illetve sátorhelyet. Levéltárunk munkatársai két turnusban – négy-négy fővel – váltották egymást. Családoknak, gyerekeknek, felnőtteknek kínáltuk egésznapos „*Kézzel fogható történelem kicsiknek és nagyoknak! – Pecsétkészítés, oklevélírás, rejtvények, puzzle, családfa rajzolása, kvízzjátékok, meglepetések.*” programunkat, valamint a „Budapest150” kapcsán rendezett „*Budapest – a város és hídjai*” kiállításunkat. Fő rendezvényünk az VII. Levéltári Piknik²⁹ kimagaslóan jól sikerült, mind a programok, mind a részt vevők számának tekintetében.

²¹ <https://bparchiv.hu/megnyilt-az-epuletek-helyszinek-es-arcok-a-diplomaciaban-a-magyarorszag-torok-kulkepviseletek-szazeves-tortenete-cimu-kiallitas/>

²² <https://bparchiv.hu/meghivo-a-bfl-decemberi-eloadasaira/>

²³ https://www.youtube.com/playlist?list=PLnrYaYsO_AiDajirpNA2FOgOOMLfxkLXG

²⁴ <https://leveltarimozaikok.bparchiv.hu/>

²⁵ <https://www.facebook.com/budapestleveltar>

²⁶ <https://www.youtube.com/@Bparchiv1>

²⁷ https://www.instagram.com/bfl_leveltar/

²⁸ <https://www.tiktok.com/@budapestfovarosleveltara>

²⁹ <https://bparchiv.hu/vii-leveltari-piknik/>

A korábbi évekhez képest és a Budapest Főváros Levéltára „brand” egyértelműen jelen van a fővárosi közgyűjteményi/ kulturális életben.

2.11. Levéltár-pedagógia, oktatási tevékenység

Budapest Főváros Levéltára, mint speciális tudás- és információtár 2012-től vesz részt az alap- és középfokú oktatásban. Kreatív, interdiszciplinaritásra és társadalmi kérdésekre nyitott szakembereink számos érdekes és értékes programot nyújtanak a diákoknak. A Budapest 150 éves egyesülésére 2023-ban indított vetélkedő második fordulója és a döntő megszervezése és lebonyolítása a 2024-es tavaszi félévben történt meg. A vetélkedőre 186 jelentkező diákból 96 fő vett részt a második fordulóban, a döntőn pedig 18 tanuló. 2024 őszén elindítottuk a következő vetélkedőt Közlekedő Budapest (66 diák, azaz 22 csapat részvételével) néven és az első fordulót bonyolítottuk le a beszámoló évében.

Levéltár-pedagógiai kínálatunk megtalálható a honlapunkon.³⁰ 2020-tól aktívan működik a BFL levéltár-pedagógiai munkacsoportja, amelynek feladata egyrészt a kínálatunk megújítása, másrészt a több szervezeti egységet is érintő feladatkör összefogása. 2024-ben is pedagógiai tevékenységünk fókuszában a főváros egyesítésének jubileuma állt. 2024 őszén új foglalkozásként hirdettük meg a Budapesti hidak története elnevezésű programot.

Itt kell röviden szót ejteni az BFL-nek és munkatársainak a felsőoktatásban való részvételéről. A BFL képzőhelyként működik az ELTE BTK történelem BA levéltár szakirány, illetve levéltáros MA szakján, s mind elméleti órákon, mind gyakorlati képzésen fogadja a hallgatókat. Hét kollégánk vesz részt az egyetemi oktatásban, mégpedig az ELTE BTK levéltáros, az ELTE TáTK szociológus és a BME műemlékvédelmi szakmérnök képzésében oktatóként.

A BFL oktatási tevékenysége szélesebb a köz- és felsőoktatásban való részvételnél, szerepet vállalunk a szakmai továbbképzések szervezésében, lebonyolításában is, valamint szervezzük saját munkatársaink szakmai továbbképzését is. 2023-ban munkatársaink képzésére a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatást biztosított, melynek felhasználása átnyúlt 2024-re, s lehetőséget biztosított mind külső képzőhelyeken meghirdetett tanfolyamok finanszírozására, mind speciális, kifejezetten kollégáink kompetenciáit fejlesztő képzések megvalósítására (pl. német iratolvasás, levéltárinformatikai képzés, online-manager képzés, adatvédelmi képzések). Az elmúlt évekhez hasonlóan megszerveztük az „Egyházi és határon túli magyar levéltárosok mesterkurzusát”, immáron tizenegyedzerre.³¹

2.12. Együttműködések, nemzetközi kapcsolatok

Nagyon fontosnak tartjuk a társintézményekkel, civil szervezetekkel való együttműködést. Utóbbiak közül ki kell emelnünk a Magyar Családtörténet-kutató Egyesülettel fennálló évtizedes együttműködésünket, amelyek közös rendezvényekben, illetve az egyesület ismeretterjesztő munkájában való aktív részvételben ölt testet. Ismét együttműködtünk a Budapest100 projekt idei programjával is. A társintézményekkel többnyire közös kutatási projekteknél, rendezvények megrendezésében, kiadványok megjelentetésében működünk együtt.

Nemzetközi szakmai beágyazottságunk elismerése volt a Stockholmi Városi Levéltár vezetésével megvalósított, City Memories elnevezésű európai uniós pályázatban való részvételünk

Az ICARUS munkájában továbbra is aktívan részt veszünk, tervezett projektjük a „Let’s learn, let’s teach. Archives. Education. Creativity. Education for Everyone” munkacímű, melynek egyik célja a levéltári szolgáltatásokat igénybe vevők körének bővítése, kiemelt célcsoportja a fogyatékkal élők, azon belül is a siketek és a látássérültek. Részt vettünk a „Heritage beyond borders: Cultural and educational

³⁰ <https://bparchiv.hu/szolgáltatások/leveltar-pedagogiai-foglalkozások/>

³¹ <https://archivportal.hu/index.php/feher-csaba-tudositas-az-egyhazi-es-hataron-tuli-magyar-leveltarosok-xi-mesterkurzusarol/>

practices and new perspectives Kulturális örökség határok nélkül – kulturális és oktatási tapasztalatok, új perspektívák” ICARUS konferencián is.

Ugyancsak a kiemelt szakmai feladatoknál részleteztük a Budapest Iskola Archívumhoz kapcsolódó nemzetközi kapcsolatainkat, együttműködéseket. Mindezek jól mutatják az intézmény nemzetközi beágyazottságát.

3. Budapest Főváros Levéltára 2024. évi munkaterve végrehajtásának keretei

3.1. Költségvetés

A BFL költségvetése – köszönhetően a fenntartó támogatásának – évek óta stabilnak mondható. A 2024. évre a fenntartó által jóváhagyott költségvetés főösszege 2 089 646 750 Ft. Ebből a fenntartói támogatás 1 888 821 172 Ft, amelyből működési jellegű 1 849 321 172 Ft, felhalmozási jellegű 39 500 000 Ft. A saját bevételi előirányzatunk 149 436 412 Ft, melyből 149 436 412 Ft teljesítettünk.

Budapest Főváros Önkormányzata által 2024-re jóváhagyott beruházások – 39 500 000 Ft kerettel – közül kiemelendő 20 225 952 Ft értékben informatikai eszközbeszerzés, 10 456 000 Ft értékben a mikrofilmtári klímaberendezés cseréje, egyéb beruházások 8 817 984 Ft értékben kerültek megvalósításra. Kiemelkedő az egyéb beruházások közül a szerver terem klíma cseréje 4 857 926 Ft értékben.

A fenntartó döntésével a 2024. évi január 1-jétől – a 2023. év novemberi – bértömegre vetítve 12,5%+1%-s béremelés 80%-át biztosította a BFL munkavállalói részére is. A fennmaradó 20% fedezetét az intézménynek kellett kigazdálkodni. Az elmúlt évek fenntartói és kormányzati döntései, amelyek biztosították az ágazatban dolgozók bérének rendezését, lehetővé tették, hogy a BFL átlagbére elérje az országos átlagbér mértékét. Ezt nagyon fontos eredménynek tartjuk, amely mutatja az intézmény dolgozóinak főváros általi megbecsültségét, amelynek fontosságát különösen is aláhúzzák az elmúlt év igen kedvezőtlen inflációs adatai.

3.2. A BFL humán erőforrás ellátottsága, szervezeti kérdések

3.2.1. Személyi ellátottság

A BFL jelenleg engedélyezett létszáma 123 fő. A létszám elmúlt években megvalósult folyamatos bővítése nagy segítséget jelent az intézmény egyre növekvő feladatellátásának javításához. A pozitív változások ellenére még mindig 12 fővel (10%) kevesebb az engedélyezett létszámunk, mint 2010-ben volt, miközben feladataink minden szakmai területen növekedtek az elmúlt évtizedben. Ezek részletezésétől itt eltekintünk, mivel az adott területről írottaknál ez jól követhető.

A 123 főből 105 fő (85%) szakalkalmazott, azaz levéltári, állományvédelmi vagy informatikai területen dolgozik. A többiek az ügyviteli, a gazdasági és a műszaki feladatellátásban vesz részt. Az épület takarítását és a vagyónvédelmet a BFL szerződés keretében, külső vállalkozóval biztosítja.

3.2.2. Munkatársaink intézményen kívüli szakmai szerepvállalása

Intézményünk elismertségét jelzi, hogy vezetői közül többen is szerepet kapnak országos szakmai testületek, egyesületek munkájában, irányításában. Kenyeres István főigazgató a Magyar Levéltárosok Egyesületének elnöke, Haraszti Viktor főigazgató-helyettes a Magyar Levéltárak Vezetőinek Tanácsa alelnöke, s kiemelendő, hogy jelenleg hárman, Kenyeres István és Haraszti Viktor mellett Hermann István főigazgató-helyettes is tagja az ágazati irányításért felelős miniszter mellett működő tanácsadó testületnek, a Levéltári Kollégiumnak. A BFL bázisán működik a Fiala Levéltárosok Egyesülete,

amelynek mind elnöke, Mátyás Zoltán, mint két alelnöke, Huszár Renáta és Völgyi Réka levéltárunk munkatársa.

Kenyeres István az NKA Könyvtárak és Levéltárak Kollégiumának volt a tagja. Sipos András és Jakab Réka levéltári szakfelügyelőként tevékenykednek. Ezenkívül több munkatársunk levéltári, történettudományi, kulturális szakmai szervezetek vezetésében, folyóiratok szerkesztőségében öregbíti intézményünk hírnevét. Mint korábban említettük, több kollégánk részt vesz az ELTE levéltár szakos hallgatóinak képzésében, illetve más felsőoktatási intézmények (BME, MoME) oktatómunkájában.

3.3. Épületüzemeltetés, infrastrukturális háttér – kiemelt fejlesztések

A BFL 2004-ben költözött jelenlegi modern, a szakmai igényeket kielégítő épületébe, amely a Fővárosi Önkormányzat zöldmezős beruházásában készült el. A költözést követően mind az épület őrzés-védelme/portaszolgálat, mind takarítása külső vállalkozóval kötött szerződés keretében történik. Ugyancsak külső vállalkozók szerződés alapján végzik az egyes gépészeti elemek (liftek, fűtésrendszer stb.) karbantartását. Saját műszaki osztályunk a kisebb karbantartási feladatokat és felújításokat végzi. A közbeszerzési kötelezettség miatt komoly ütemezési feladatot jelent az épületüzemeltetés folyamatos, zökkenőmentes biztosítása.

Az eltelt másfél évtized alatt az épületben a felszínre kerültek mind szerkezeti, mind gépészeti problémák. 2022-ben, az energiaárak emelkedésével a korábbinál élesebben jelentkeztek az épület energetikai problémái. Ezek nagy részét orvosolták az elmúlt években lezajlott fejlesztések, beruházások, amelyek közül a legjelentősebb 2023 folyamán zárult KEHOP-5.2.2-16-2017-00116 sz. *Fővárosi Önkormányzat és Intézményei épületeinek energetikai korszerűsítése* projekt, amely magában foglalta az épület fűtését kiszolgáló kazánok cseréjét, a klímagépészeti-berendezések és a légkezelőgépek cseréjét. Utóbbiak az energiatakarékossági célok túl az előregedett berendezések üzembiztos készülékekkel történő kiváltását is jelentik. Felhelyezésre kerültek a BFL tetőszerkezetére a tervezett napelemek, ezek üzembehelyezése az energiahatékonyság érdekében teendő nagy előrelépés lesz, amely a nyári hónapokban érzékelhetően csökkentette az épület villamosenergia-költségét. A beruházások energiahatékonyságra gyakorolt hatása egyértelmű, a villamos energia terén éves szinten (köszönhetően a napelem rendszernek) mintegy 20 %-os a megtakarítás, a földgáz esetében az indukciós kazánok hatékonyságának köszönhetően kb. 10 %-is megtakarítás érhető el éves szinten.

A KEHOP-projekt keretében kicserélésre került több gépészeti nagyberendezés, azonban ez nem terjedt ki minden gépészeti-műszaki eszközre, rendszerre. A projekttől függetlenül 2023-ban fenntartói célberuházásként megvalósult a géptermi klíma cseréje, 2024-ben a géptermi redundanciát biztosító tartalék split klíma is kicserélésre került, a gépterem klimatikus védelme így teljessé vált. A beszámoló évében felújításra került egy, a KEHOP projektben nem érintett légtechnikai gépház, a hűtési regiszter cseréjével együtt. A cserével járó tapasztalataink mindenképpen pozitívak. A projektet 2025-ben fenntartói jóváhagyással folytatjuk, a 23 gépház felújításából kb. hatra lesz forrás. A gépházakban a szelepmozgató motorok ütemezett cseréje 2024-ben lezárult.

A beszámoló évében kicserélésre került a mikrofilmtári/fotótári raktár önálló klímaberendezése, ami az épülettel egyidős és folyamatos meghibásodásokkal küzdött, a KEHOP projektbe már nem fért be. Folyamatos gondot jelent az épületben üzemelő liftek évek óta előforduló rendszeres meghibásodása, karbantartásuk és javításuk az alkatrészek és szerelői kompetencia hiánya miatt egyre több problémát okoz és jelentős költséget von maga után. Sajnos a raktármobilizációs (raktárak beépítése fix állványzat helyett mobilal) program folytatása forráshiány miatt – remélhetőleg csak átmenetileg – szünetel.

A BFL kielégítő informatikai infrastruktúrával rendelkezik, köszönhetően a folyamatos fejlesztéseknek. Szükséges azonban a folyamatosan avuló személyi számítógépek ütemezett cseréje. A BFL közel 200 munkaállomást üzemeltet beleszámítva ebbe a szervereket is. A levéltár PC állományának nagyobb része, mintegy 75-80 asztali számítógép az elektronikus levéltár megvalósítása során, 2013-ban került

beszerzésre, azaz mára több, mint tíz évesek, beszerzéskor az akkori igényeknek megfelelő eszközök voltak, mára mind életkoruk, mind a megváltozott igények miatt elavultaknak tekinthetők. Éves szinten 10-15 személyi számítógép cseréje indokolt. 2023 végén 13 db új és 3 db felújított PC beszerzésére került sor, ezek a beszámoló évében kerültek üzembe helyezésre. Emellett pályázat révén 8 db használt, de jó állapotú PC-t szereztünk be, ezekkel az elavult kutatótermi számítógépek egy részét váltottuk ki.

3.4. Pályázati források bevonása

Szakmai feladataink hatékonyabb ellátása érdekében törekszünk külső pályázati források bevonására. 2022-től kezdődően érezhető a pályázati lehetőségek szűkülése. Az előző évektől eltérően 2022-ben és azóta sem került sor a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia keretében forrás biztosítására. A BFL 2023. évben nyolc pályázatot nyújtott be a Nemzeti Kulturális Alaphoz, amelyeken a beszámoló évében történő megvalósításra valamivel több, mint 15 millió forint támogatást nyertünk el.

Örvendetes, hogy a Kulturális és Innovációs Minisztérium a közlevéltárak szakmai munkájának támogatására kiírt pályázata mellett két további területen támogatja a BFL szakmai munkáját. Savtalanítási feladatokra 10 millió forintot, míg munkatársaink szakmai továbbképzéseire 5,4 millió forintot biztosított. Mind a három támogatást 2023-ban ítélte meg, ugyanakkor a feladatok megvalósítása ezekben az esetekben is 2024-re húzódott át.

A 2024. évben a legjelentősebb „támogatónk” a fenntartó Fővárosi Önkormányzat, amely igen jelentős, 83 943 860 forintos összeggel (2024-ben a támogatás 23 268 860 forintot tett ki, előző évről a maradvány 60 675 000 Ft volt) támogatta a Budapest150 programsorozat keretében megvalósítandó programjainkat és ugyancsak a fenntartótól kaptunk a Budapest Iskola Archivum-projekt finanszírozásához szükséges 9 millió forint támogatást.

4. Mellékletek

1–5. melléklet: Ellenőrzött szervek jegyzéke

6–7. melléklet: Gyarapított iratok jegyzéke

8–15. melléklet: Rendezett és selejtezett iratok jegyzéke

16–20. melléklet: Segédletezett iratok jegyzéke

21–26. melléklet: Restaurálásra előkészített és restaurált iratok jegyzéke

27–34. melléklet: Digitalizálásra előkészített, digitalizált iratok jegyzéke

35–36. melléklet: Mikrofilmezésre előkészített és mikrofilmezett iratok jegyzéke

37. melléklet: A BFL rendezvényei

38. melléklet: A BFL kiadványai

Budapest, az elektronikus aláírásban feltüntetett dátum szerint

Dr. Kenyeres István
főigazgató